

UČNI NAČRT

Učni predmet	Razred	Smer	Tedensko št. ur
Zgodovina	5.	M	2

OPREDELITEV PREDMETA

SPLOŠNI CILJI, VLOGA IN SPECIFIČNE KOMPETENCE

Pričujoči posodobljeni Učni načrt za zgodovino DIZ Jožef Stefan v Trstu izhaja iz učnega načrta za zgodovino, ki je bil po smernicah italijanskega ministrstva za šolstvo in učnih načrtih za zgodovino na srednjih šolah v Sloveniji oblikovan že v šolskem letu 2015/2016. Posodobljen je v skladu z novimi evropskimi ključnimi kompetencami za vseživljenjsko učenje iz leta 2018 in Agendo za trajnostni razvoj 2030 iz leta 2015.

Splošni cilj predmeta zgodovina je spodbujanje dijakove sposobnosti razumevanja in vrednotenja različnih zgodovinskih dogajanj, procesov in problemov preteklosti za lažje in bolj poglobljeno dojetje sedanosti. Dijaki in dijakinje spoznavajo in utrjujejo bistvene koncepte zgodovine: čas in prostor, spremembe, kontinuiteto, vzročnost in posledičnost ter soodvisnost pojavov.

Skladno z novimi evropskimi ključnimi kompetencami za vseživljenjsko učenje pri tem predmetu razvijajo **pismenost**, tj. sposobnost uspešnega ustnega in pisnega sporazumevanja v slovenskem (knjižnem) jeziku v različnih sporazumevalnih okoliščinah in zbiranja ter kritične presoje raznih virov informacij ter **digitalno, osebno, družbeno in učno, državljansko in podjetnostno kompetenco**. Pri razvijanju **kulturne zavesti in izražanja** uzaveščajo pomen ohranjanja slovenske, evropske in svetovne kulturne dediščine. Pri pouku zgodovine pa se krepi tudi njihova narodna zavest in odprtost do drugih kultur in narodov.

Skladno z Agendo 2030 se utrjuje **zavest o pomenu prizadevanja posameznika in družbe za trajnostni razvoj sveta**.

Učni načrt je zasnovan tematsko, tako da zajema izbrane ključne zgodovinske pojave, procese, odnose, ideje in koncepte, ki pomenijo pogoj za razumevanje kulturnega oziroma civilizacijskega razvoja človeštva.

Predmetu zgodovina je v predmetniku dodeljenih 330 ur pouka (letno 66 ur, tedensko 2 uri).

PETI LETNIK

Pri pouku zgodovine v **petem letniku** dijaki in dijakinje odkrivajo, analizirajo in interpretirajo različne vire informacij z različnih perspektiv.

Utrjujejo tudi svojo sporazumevalno zmožnost, poznavanje in rabo strokovne terminologije ter strokovnega jezika. Izbrane teme zadevajo tako nacionalno, državno, lokalno kot svetovno zgodovino. Ob spoznavanju slovenske nacionalne zgodovine dijaki utrjujejo svojo narodno zavest in identiteto, ob italijanski in širše svetovni zgodovini razvijajo medkulturno zmožnost in temeljne socialne in državljanske kompetence.

UČNE OBLIKE IN METODE

Oblike in metode dela se izbirajo v skladu s cilji, vsebinami in sposobnostmi dijakov. V ospredju sta aktivna vloga dijakov in usmerjevalno/mentorsko delo profesorja. V petem letniku poteka pouk zgodovine interaktivno, uporabljajo se tudi različne oblike pisnega in govornega sporazumevanja, debatne tehnike, raziskovalna dela s pomočjo IKT, zgodovinske naloge esejskega tipa, zgodovinske spletne strani, gradivo iz zgodovinskih časopisov, dodatni viri iz dopolnilnega gradiva, ki ga izbira profesor po lastni presoji. V petem letniku se dijaki v vidku prve pisne naloge, ki v tipologiji B predvideva tudi zgodovinsko temo, urijo v pisanju razpravljalnega eseja na dano zgodovinsko temo ob ustreznem gradivu.

DIDAKTIČNI SKLOPI	CILJI	VSEBINE	ČAS IZVAJANJA	MEDPREDMETNE POVEZAVE
MED DEMOKRACIJO IN TOTALITARIZMI¹	Razlikovanje povoda in vzroka zgodovinskega dogodka. Odkrivanje spomina in dediščine prve svetovne vojne v lokalni zgodovini.	Začetki 20. stoletja Prva svetovna vojna (ponovitev). Versajska Evropa. Revolucionarno vrenje v Rusiji.	Prvo dvomesečje	Slovenski jezik in književnost: evropska in slovenska književnost v 1. polovici 20. stoletja. S. Kosovel, <i>Ekstaza smrti</i> . Likovna umetnost: nove smeri

¹ Didaktični sklopi so povzeti po: Kunaver, Vočko idr., 2008: *Učni načrt. Zgodovina. Gimnazija. Splošna gimnazija*. Ljubljana: MŠŠ : ZRSŠ. Pridobljeno s http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2019/programi/media/pdf/un_gimnazija/un_zgodovina_280_ur_gimn.pdf

SODELOVANJE IN KONFLIKTI	Spoznavanje dosežkov slovenske kulture, umetnosti in znanosti v prvi polovici 20. stoletja. Odkrivanje sprememb v slovenski družbi v prvi polovici 20. stoletja. Utrjevanje pojmov demokracija, avtoritarna diktatura, totalitarizem. Spoznavanje oblik in posledic totalitarnih sistemov. Ozaveščanje raznih oblik nasilja in kršenja človekovih pravic v totalitarnih sistemih. Razvijanje pozitivnega odnosa do pomena sprejemanja drugačnosti in vzpostavljanja medkulturnega dialoga in strpnosti. Interpretacija multiperspektivnih zgodovinskih virov in razvijanje sposobnosti samostojnega izbiranja in odločanja. Spoznavanje različnih interpretacij dogajanja na Slovenskem med drugo svetovno vojno.	Slovenci v prvi polovici 20. stoletja Položaj slovenskega naroda pred in med 1. svetovno vojno. Država SHS. Kraljevina SHS. Boj za slovenske meje. Slovenska družba v prvi polovici 20. stoletja. Demokratske države po 1. svetovni vojni Kaj je demokracija? Demokratske države in svetovna gospodarska kriza. Totalitarizmi: fašizem, nacizem, stalinizem. Slovenci v času fašizma. Svet na pragu druge svetovne vojne. Druga svetovna vojna Druga svetovna vojna: vzroki, izbruh, potek.	Drugo dvomesečje Tretje dvomesečje.	v slikarstvu v 1. in 2. polovici 20. stoletja. Filozofija: pozitivizem, ničejanstvo kot podstat totalitarnim ideologijam. Dodatni zgodovinski viri: Hannah Arendt, <i>Izvori totalitarizma</i>, Anne Applebaum, <i>Gulag</i>; Norman Ohler, <i>Popolna omama - Droge v tretjem rajhu</i>.

RAZVOJ SLOVENSKEGA NARODA V 2. POLOVICI 20. STOLETJA	Raziskovanje vzrokov za blokovsko delitev sveta. Primerjanje življenja med hladno vojno v različnih blokih. Odkrivanje različnih oblik političnega, gospodarskega in kulturnega povezovanja sveta po drugi svetovni vojni. Spoznavanje različnih oblik povezovanja tretjega oz. nerazvitega sveta od druge svetovne vojne dalje. Raziskovanje posledic širitve demokracije po padcu berlinskega zidu. Odkrivanje ciljev in oblik terorizma ter pogledov nanj. Odkrivanje napetega položaja na Tržaškem po drugi svetovni vojni. Aktualizacija tržaškega vprašanja. Spoznavanje značilnosti uvajanja komunističnega sistema v SFRJ. Spoznavanje okoliščin in dejavnikov, ki so vodili do	Obračun s poraženci. Slovenci v 2. svetovni vojni. Svet po drugi svetovni vojni Bipolarni svet in hladna vojna. Oblikovanje zahodnega bloka. Sovjetizacija vzhodne Evrope. Krizna žarišča v Evropi in po svetu. Tretji svet in gibanje neuvrščenih. Popuščanje napetosti v svetu. Zaton hladne vojne. Padec komunizma v vzhodni Evropi. Razpad SZ. Vojne v Jugoslaviji. Povezovanje v Evropi: iz EGS v EU. Terorizem kot eden najbolj perečih problemov sodobnega sveta. Slovenci v drugi polovici 20. stoletja	Četrto dvomesečje.	Dodatni zgodovinski viri: Lavo Čermelj, <i>Slovenci in Hrvatje pod Italijo</i>; Milan Pahor, <i>Tajna organizacija Borba</i>; Ferenc, Kacin-Wohinz, Zorn, <i>Slovenci v zamejstvu</i>; Paolo Parovel, <i>L'identità cancellata</i>. Filozofija: Personalizem, eksistencializem, filozofija absurda v 2. pol. 20. stol. Dodatni zgodovinski viri: Jože Pirjevec, <i>Partizani</i>; Jože Možina, <i>Slovenski razkol</i>.

	rojstva samostojne slovenske države. Primerjanje položaja zamejcev, zdomcev in izseljencev. Primerjanje položaja slovenskih manjšin izven meja Slovenije in manjšin v Sloveniji. Spoznavanje sodobne slovenske družbe in življenja ljudi prek osebnih in institucionalnih stikov. Spoznavanje modelov vladanja v Italiji v 20. stoletju. Utrjevanje državljskih kompetenc ob obravnavi pomembnih dokumentov italijanske republike. Uzaveščanje družbenih vprašanj sodobne dobe.	Slovenske meje po 2. svetovni vojni. Tržaško vprašanje. Druga Jugoslavija in Slovenci. Med strahom in pogumom, med vzhodom in zahodom v drugi Jugoslaviji. Osamosvojitve Slovenije. Slovenski izseljenci in zdomci. Slovenska manjšina v Italiji, Avstriji in na Madžarskem. Manjšine v Sloveniji. Italija v 20. stoletju Izbrana poglavja iz politične, gospodarske, družbene in kulturne zgodovine Italije v 20. stoletju: fašizacija italijanske države, rojstvo italijanske republike, evropska integracija Italije, študentsko gibanje, desni in levi terorizem, mafija ...		Slovenski jezik in književnost: zamejska, izseljenska in zdomska literatura. Filozofski diskurzi na prehodu iz 20. v 21. stoletje. Povezave so prepuščene presoji posamezne profesorice/profesorja. Italijanski jezik in književnost: Leonardo Sciascia, <i>Il giorno della civetta</i>.
IZBIRNI DIDAKTIČNI SKLOPI		Izzivi 21. stoletja.	Tretje dvomesečje (oz. drugo polletje)	Državljska vzgoja, angleščina: Agenda za trajnostni razvoj do

		Ekološki problemi, okoljska gibanja, hitri tehnološki razvoj. Civilnodružbena gibanja in človekove pravice. Znanost in tehnologija 20. stol. Migracije. Popularna kultura, novi pogledi novih generacij ...	Tretje dvomesečje Četrto dvomesečje	2030: 17 ciljev trajnostnega razvoja. Državlјanska vzgoja, verouk: Znanost in etika, znanost in vera. Državlјanska vzgoja: Migracije.

Vsebine v krepkem tisku so temeljne.

PREVERJANJE IN OCENJEVANJE

Pri pouku zgodovine vrednotimo sposobnost razumevanja, analize in interpretacije zgodovinskih dogajanj, procesov in pojavov, sposobnost umeščanja zgodovinskih vsebin v ustrezen zgodovinski čas in prostor, zmožnost interdisciplinarnega dojetanja pojavov, zbiranja, izbiranja in rabe različnih virov, dijakovo sporazumevalno in medkulturno zmožnost ter druge državljanske in ključne zmožnosti vseživljenjskega učenja. Preverjanje znanja in zmožnosti dijakov poteka v pisni in ustni obliki. Pisno preverjanje je v obliki raznih tipov nalog, ustno pa v obliki spraševanj in različnih govornih nastopov. Vrednotenje dosežkov dijaka pri predmetu zgodovina je lahko diagnostično, delno in celovito, sprotno in končno.

MINIMALNI STANDARDI ZNANJA, SPRETNOSTI IN VEŠČIN

Ob zaključku 5. letnika dijak/inja:

- pozna potek 1. svetovne vojne;
- razloži značilnosti t.i. versajske ureditve in predvidi konflikte, ki bi jih ureditev lahko povzročila;
- navede, na katerih bojiščih prve svetovne vojne so se bojevali slovenski vojaki (s poudarkom na soški fronti);

- razloži okoliščine nastanka Države SHS in njen pomen;
- opiše potek združitve v Kraljevino SHS;
- ob zemljevidu pojasni potek reševanja meja po 1. svetovni vojni;
- navede glavne upravne, gospodarske in politične značilnosti Jugoslavije pred 2. svetovno vojno;
- pozna osnove revolucionarnega vrenja v Rusiji;
- pojasni pomen Društva narodov in pojasni vzroke za njegovo neučinkovitost;
- opiše (ponovi) značilnosti demokracije;
- na primeru Velike Britanije, Francije, Weimarske Nemčije ter ZDA razloži nadaljevanje razvoja demokratičnih procesov v Evropi in Ameriki med obema svetovnima vojnama;
- pojasni razmere, ki so omogočile razvoj totalitarnih režimov v posameznih državah (Rusija, Italija, Nemčija);
- razloži značilnosti totalitarnih sistemov (fašizem, nacizem, komunizem) in jih primerja;
- opiše socialistično gospodarsko doktrino ter posledice za družbo;
- našteva države, kjer so se razvile fašistične organizacije;
- ob karti opiše potek druge svetovne vojne in pojasni značilnosti vojskovanja in novosti v oborožitvi;
- navede prelomne dogodke, ki so vplivali na preobrate v 2. svetovni vojni;
- opiše življenje civilnega prebivalstva med 2. svetovno vojno;
- razloži vzroke za ustanovitev Protiimperialistične fronte oz. OF in opiše način vključevanja Slovencev v njeno delovanje;
- pojasni razloge zaostrovanja med OF in meščanskimi političnimi strankami;
- pojasni razloge za kolaboracijo na Slovenskem in razloži posledice za Slovence;
- opiše značilnosti »ljudske oblasti« in postopni prevzem komunistične oblasti (komunistična revolucija poteka sočasno z osvobodilnim bojem, državljanska vojna);
- na zemljevidu pokaže razkosanje Slovenije med okupatorje in primerja okupacijske sisteme;
- pojasni ideološke delitve na Slovenskem med vojno in po njej;
- pojasni bistvo informbirojevskega spora;
- ob izbranem primeru pojasni in konkretizira pojem kolaboracija, nastanek odporiških gibanj;
- našteje najpomembnejše medvojne zavezniške konference in pojasni pomen sklenjenih dogovorov in opiše vsebino atlantske listine;
- pojasni pomen sojenja na mednarodnih sodiščih vojnim zločincem iz časov druge svetovne vojne in po njej;
- pojasni pojem hladna vojna in ga časovno umesti;
- opiše ideološko, gospodarsko in vojaško odvisnost zavezniških držav od obeh velesil;
- navede vojaške in gospodarske povezave obeh blokov;
- navede evropska krizna žarišča in opiše reševanje kriznega žarišča ter pojasni, kako je le-to vplivalo na življenje posameznikov;

- pojasni ključne značilnosti dekolonizacije v Afriki in Aziji;
- pojasni pojem neokolonializem;
- pozna gibanje neuvrščenih;
- predstavi krizna žarišča v svetu: razloge, potek in reševanje krize;
- opiše vzroke za razpad sovjetskega sistema in socialističnega bloka v Evropi;
- pojasni pojem terorizma in navede vrste in oblike terorizma;
- pojasni nastanek in pomen EU;
- pozna ključne etape razvoja demokratične Italije po drugi svetovni vojni;
- pozna politične, socialne in gospodarske značilnosti Italije v zadnjih desetletjih 20. stol.;
- pozna osnove političnega in gospodarskega sistema v SFRJ od povojnega obdobja do njenega propada (komunistični sistem, kolektivizacija, nacionalizacija, samoupravljanje);
- razloži nacionalne napetosti in nasprotujoče poglede na reševanje jugoslovanske krize v 80. letih 20. stol.;
- pozna glavne dogodke, ki so pripeljali do osamosvojitve Slovenije;
- opiše bistvene gospodarske in politične značilnosti v 90. letih ter prizadevanja Slovenije za vključitev v Evropsko unijo in druge mednarodne integracije;
- pozna in razloži t.i. tržaško vprašanje po koncu druge svetovne vojne (mirovna pogodba z dne 10. 2. 1947, STO, nacionalna in ideološka nasprotja, življenje Slovencev v Italiji v drugi polovici 20. stoletja);
- pozna glavne korake političnega in gospodarskega razvoja povojne Italije, vključno s kriznimi obdobji;
- zna pravilno uporabljati strokovno terminologijo;
- zna analizirati pisni vir, slikovno gradivo.

VIRI

- *Decreto del Presidente della Repubblica 15 marzo 2010. Regolamento recante norme per il riordino degli Istituti tecnici.* Pridobljeno s <https://www.gazzettaufficiale.it/gunewsletter/dettaglio.jsp?service=1&dataqu=2010-06-15&task=dettaglio&numgu=137&redaz=010G0110&tmstp=1276687571279>
- *Istituti tecnici. Linee guida per il passaggio al nuovo ordinamento.* Pridobljeno s https://www.indire.it/lucabas/lkmw_file/nuovi_tecnici/INDIC/ LINEE GUIDA TECNICI .pdf
- *Settore tecnologico. Secondo biennio e quinto anno. Area d'istruzione generale. Supplemento ordinario n. 60 alla Gazzetta Ufficiale.* 30. 3. 2012. Allegato A.2
Pridobljeno s

https://www.gazzettaufficiale.it/do/atto/serie_generale/caricaPdf?cdimg=12A0329000100010110004&dgu=2012-03-30&art.dataPubblicazioneGazzetta=2012-03-30&art.codiceRedazionale=12A03290&art.num=1&art.tiposerie=SG

- Kunaver, Vojko idr., 2008: *Učni načrt. Zgodovina. Gimnazija. Splošna gimnazija*. Ljubljana: MŠŠ : ZRSŠ. Pridobljeno s http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2019/programi/media/pdf/un_gimnazija/un_zgodovina_280_ur_gimn.pdf
- Kunaver, Vojko idr., 2008: *Učni načrt. Zgodovina.[Elektronski vir]: gimnazija : splošna gimnazija : gimnazija z italijanskim učnim jezikom*. Ljubljana: MŠŠ : ZRSŠ Pridobljeno s http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2019/programi/media/pdf/un_gimnazija/un_zgo_italijanska_manjsina_gimn.pdf
- *Srednje strokovno izobraževanje (SSI) - Poklicno-tehniško izobraževanje (PTI), 2008. Katalog znanja. Zgodovina (prilagoditev za šole v slovenski Istri z italijanskim učnim jezikom)*.
- Gimnazija Šiška. *Minimalni standardi znanja - zgodovina*. Pridobljeno s <https://www.gimnazija-siska.si/o-nas/ucni-predmeti/zgodovina/minimalni-standardi-znanja/>
- *Spremenimo svet: Agenda za trajnostni razvoj do leta 2030. OZN 2015*. Pridobljeno s https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZZ/Dokumenti/multilaterala/razvojno-sodelovanje/publikacije/Agenda_za_trajnostni_razvoj_2030.pdf
- *Priporočilo Sveta EU z dne 22. maja 2018 o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje*. Pridobljeno s [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&from](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&from)